

חמש עשרה נשים פרק ראשון יבמות

(א) לקמן יג, ט [לקמן
ע"ה] א [פסחים ק"ה
מנחות נ"ג, ד] [גירסת
הערך בערך פתק פתקה]
(ב) [לעיל ט, ו] [ב"ב:
מאבין, ו] [וע"ע תוס' גיטין
כ"ד אפילו לא],

הגהות הב"ח

(א) גמ' מת נולד ויבם לר' כ"ל ויבם אלא נמחק:
(ב) שם מותרת לזה לא משכחת לה ואי צ"י:
(ג) תוס' ד"ה לעולם וכו' אסרה עליו ברם הכא הו"ל: (ד) ד"ה לר' יהודה וכו' משכחת לה כגון שקדש:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] גמ' באחותא דאסורה קמיירי באחותא דאסורה לא קמיירי כ"ל:

וסימניך מס נולד ויבם כו'. כדפי' אלמא מדתני רבי חייל כולן אני קורא בהן ואפילו באשת אחיו שלא היה בעולם אלמא מנה דמתני' תני פלוגתא דהא רבי חייל אמתני' קאי: לרבי ליה ליה בני כללי. דר' חייל הלכך לא מוקמינן מתני' בפלוגתא אלא כנולד ונצטק ייבם לרבי הכל: **אלמא אנוסא אביו נחמד משכחת לה.** להכי לא נקט לה במתני' שאי אמה קורא בה האסורה לזה מותרת לזה ואחותה כשהיא יבמתה מתייבמת שיהו צ' אחיות נופלות להתייבם ותהא זו אסורה לזה משום אמו וכן זו על זה ומותרת לשני אלא חדא משכחת לה או האסורה לזה מותרת לזה או אחותה כשהיא יבמתה: אי יעקב שפי אחיות אנס. וילדה לו האחת לו והאחת יהודה וגשא ראונו אנוסא אביו אמו של לוי ושמעון גשא אנוסא אביו אמו של יהודה: אחוסה כשהיא יבמתה. נופלת לייבום לפני לוי יהודה בניה משכחת לה: האסורה לזה מותרת לזה לא משכחת לה. לפי שמתין אסורות על שניהם אמו של לוי אסורה לו משום אמו ואחותה משום אחות האם וכן ליהודה ושמעון פטורות מן החליצה ומן הייבום: ואי שפי נכריות אנס. וילדו לו צ' בנים וגשאם צ' בנים מאשה אחרת ונפלו לפני בניהם האסורה לזה מותרת לזה משכחת לה אלא לאו אחיות יניחו ועיקר מילתיה דרבי חייל משום ייבום שפי אחיות נקט: ה"ג רב אשי אמר לעולם ליה ליה לר' בני כללי ונפלוגתא קא מיירי. כלומר לא תימא דהא דלא תני אמו אנוסא אביו משום דלא משכחת [בה] הני כללי דלרבי ל"ל הני כללי ולא תימא להכי שצדיק דלא מיירי בפלוגתא דפלוגתא ודאי קמיירי ומאי אין לו מוח דקאמר ליה? ה"ק ליה כו': דאסר באנוסא אביו. ולא משכחת לה שפולח אס לפני בנה לייבום מאחיו ומאביו: דאי עבר ונסיב. את אנוסא אביו ונפלה לייבום לפני בנה וליתני: בלא דאי נמי משכחת. שלא עבר זה המעשה ונפלה: אנס כלום. ועבר על דת: ואע"פ.

דמהדר ליה רבי ללוי כמדומה אני שאין לו מוח בקדקדו: בדיקה לוי במתני'. הגיהה והוסיפה לאמו אנוסא אביו במשנתו: היפה אמו נשואם אביו וגשאם לאחיו מאביו ומת. לא תפסי קדושין בה שהרי אשת אב ברתה ואמרינן לקמן [כ:] אין קדושין תופסין בחייבי כריתות דברי הכל הלכך כשמת רשע זה לא נפלה זו לייבום לפני בנה דלאו אשת אח הואי ואינה פוטרת כרתה: היתא

ובא שמעון וקדשה סתם ומת כו' או בענין שאמר ר' יוחנן ב' האומר דפ"ג [לקמן לא: וס' ד"ה מדרבנן] ובפ"ב [לקמן יח. וס'] משמע דאשת שני מתים גזירה דרבנן וס' אפרש וצירושלמי בריש המגשר פריך לה מתיב ר' חנינא בשם רבי פנחס ליתני ט"ו נשים כר"א ומשני תמן התורה אסרה עליו וס' הכא הוא אסרה עליו ופי' רבינו יצחק תמן התורה אסרה עליו ומשנאשה המת אין לה היתר להתייבם כשימות מפני שאין איסור שבה תלוי בשום אדם אלא במורה שאסרה עליו אצל אשת איש האיסור תלוי במגשר שאם ירעה יתירנה ליבם קודם שימות אחיו שנשאה ולהכי לא תני להו דלא דמו להו לפי שצד המגשר להחרימה: דקתני שש עריות חבורות בא"י בו. ותימא דמאי ס"ד דהנהו דלעיל דלא דייקי מסיפא וממ"נ כיון דתני לה גבי שש עריות לא אפרש למיתנייה ברישא וי"ל דקשיא וי"ל דה"ל למיתני ברישא ט"ו ובסיפא לא הוה ליה למיתני אלא דהי' ואע"ג דאשת כרבי יהודה ה"ל למיתני ששה עשר דאי עבר ונסיב ושני ליה רבי בפלוגתא לא קא מיירי ודאי לא קא מיירי: דרבי יהודה נמי משכחת לה דאי עבר ונסיב. תימא דלא דאי עבר ונסיב נמי משכחת לה וס' שקדש ולא בעל דאפילו אביו דאמר בפרק בתרא דקידושין [דף ע"ח. ע"ה] גבי אלמנה לכ"ג קידש לוקה היינו משום דכתיב לא יקח אצל הכא לא יגלה כתיב וי"ל דשמא אסור לקדש מדרבנן שמא יבעול ואפילו יהא מותר לקדשה חשיב דאי מטעם שאסור לצוא עליה ואי"ת אפילו ע"י דאי היכי משכחת לה הא ר' יהודה סבר כר"ע בפרק ד' מיתות [סנהדרין דף נ"ג. נ"ד] דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין וי"ל דלא סבר לה הש"ס כבנייתא דההיא אלא כמתני' דפליג עליה ועוד דעל כרחק מתני' דהכא לא סברה בזה כרבי יהודה דהא קתני בפ"ב [לקמן דף כ. כ.] איסור מצוה ואיסור קדושה חוללת ולא מתייבמת ואי אין קדושין תופסין בחייבי לאוין חליצה נמי לא תיבעי ואי"ת בחייבי לאוין דשאר מנלן דלא סבר מתני' כרבי יהודה דאיסור מצוה ואיסור קדושה מפרש לקמן כגון אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיע ממורת ונתינה לישראל ואר"י דע"כ מתני'

לעולם בית ליה לרבי הני כללי ובפ"ג אנוסא קמיירי. ואי"ת ליתני אשת איש שפוטרת כרתה כגון דאמר לה ה"ו גיטך ע"מ שלא תנשאי לפלוני דפליגי בהמגשר [גיטין דף פ"ג. פ"ד] ר"א ורבנן דלר"א הוי גט ואסורה לפלוני ואם נשאת לאחיו ומת פוטרת כרתה ואע"ג דאסורה לכל אדם אפי' לרבי אליעזר מדרבנן עד שימות המגשר או הפלוני דחיישין שמא תנשאי לו לאחר שמתאלמן או תתגרש מזה ונמלאו בניה ממזרים כדחיישין בהמגשר [שם דף פ"ד. ע"מ] שלא תבעלי לפלוני שמא תבעל לו אחר שמתאלמן או אחר שמתגרש ובעודה מחייו ליכא למיחש יומת מאכלא ואיך מ"מ לוי דקתני נמי דאי כדאמרינן לקמן קשה דליתני נמי לך ולמאן דנפקא ליה מאחות אשה נחא דלא דמי לך נאחות אשה דע"מ שלא תנשאי שריא ליה בזנות וע"מ שלא תבעלי יכולה היא להתקדש לו ולא דמיא נאחות אשה ובע"מ שלא תנשאי ולא תבעלי נמי אי חשיב שור כמו בחוץ מפלוני אי"כ שריא ליה כי נשאת לאחיו קודם ואפי' אי לא חשיב שור מ"מ לא דמי נאחות אשה דהתם בשעת נפילה הוי אחות אשתו אבל הכא בשעת נפילה אינה אשת איש עד שמתבעל לו ואפי' תחשבה אשת איש כיון שמתעם אשת איש אסורה ליבעל לו מ"מ לא דמי כיון שאם תבעל ליה ולא תנשאה עליו הו"ל אשת איש ולא היתה אשת אחיו מעולם הלכך לא פטרה כרתה ומיהו למאן דנפקא ליה מולקתה כל היכא דאיכא מרי ליקומין קשה וי"ל אע"ג דלוי מני דאי ונפלוגתא קמיירי לא קמיירי אלא בפלוגתא דס"ל לתנא דמתני' כוותיה מדע דלא תני לוי חייבי לאוין אע"ג דלר"ע לאו בני חליצה וייבום יניחו ומאן דמוסיף לעיל אשת אחיו שלא היה בעולם ומשכחת לה כר"ש אע"ג דשמא מנה דמתני' לא סבר לה כר"ש היינו משום דכיון אני קורא בהן משמע ליה דקאי אכולהו אצל אי מודו רבנן לר"א בקידושין דמספקא לה לאביו מדקאמר בריש המגשר [שם דף פ"ג. פ"ד] דאם איתא לר' אבא קשיא ליתני אשת איש דמשכחת לה אפילו לרבנן כגון שצא ראונו וקדשה חוץ משמעון וצא שמעון וקדשה סתם ומת שמעון [ונפלה לפני לוי אחיו] וצרת כזה נמי משכחת לה כגון שקדשה ראונו חוץ משני אחיו וי"ל דלא קרינא לגביה אשת המת דכבר נאסרה [עליו לפני קדושי אחים] משום אשת [אח] ולא חשיב ערוה במקום מצוה ומיהו אי אשת שני מתים דאורייתא כדמשמע בהמגשר [שם דף פ"ג. פ"ד] וס' ליתני הכא אשת צ' מתים כגון שצא ראונו וקדשה חוץ משמעון ולוי אחיו [קדושין דף פ"ג. פ"ד] דאפילו ה' ק' תופסין ומשכחת בהן נמי כרת כרה ומיהו דפ"ג [לקמן לא: וס' ד"ה מדרבנן] ובפ"ב [לקמן יח. וס'] משמע דאשת שני מתים גזירה דרבנן וס' אפרש וצירושלמי בריש המגשר פריך לה מתיב ר' חנינא בשם רבי פנחס ליתני ט"ו נשים כר"א ומשני תמן התורה אסרה עליו וס' הכא הוא אסרה עליו ופי' רבינו יצחק תמן התורה אסרה עליו ומשנאשה המת אין לה היתר להתייבם כשימות מפני שאין איסור שבה תלוי בשום אדם אלא במורה שאסרה עליו אצל אשת איש האיסור תלוי במגשר שאם ירעה יתירנה ליבם קודם שימות אחיו שנשאה ולהכי לא תני להו דלא דמו להו לפי שצד המגשר להחרימה: דקתני שש עריות חבורות בא"י בו. ותימא דמאי ס"ד דהנהו דלעיל דלא דייקי מסיפא וממ"נ כיון דתני לה גבי שש עריות לא אפרש למיתנייה ברישא וי"ל דקשיא וי"ל דה"ל למיתני ברישא ט"ו ובסיפא לא הוה ליה למיתני אלא דהי' ואע"ג דאשת כרבי יהודה ה"ל למיתני ששה עשר דאי עבר ונסיב ושני ליה רבי בפלוגתא לא קא מיירי ודאי לא קא מיירי: דרבי יהודה נמי משכחת לה דאי עבר ונסיב. תימא דלא דאי עבר ונסיב נמי משכחת לה וס' שקדש ולא בעל דאפילו אביו דאמר בפרק בתרא דקידושין [דף ע"ח. ע"ה] גבי אלמנה לכ"ג קידש לוקה היינו משום דכתיב לא יקח אצל הכא לא יגלה כתיב וי"ל דשמא אסור לקדש מדרבנן שמא יבעול ואפילו יהא מותר לקדשה חשיב דאי מטעם שאסור לצוא עליה ואי"ת אפילו ע"י דאי היכי משכחת לה הא ר' יהודה סבר כר"ע בפרק ד' מיתות [סנהדרין דף נ"ג. נ"ד] דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין וי"ל דלא סבר לה הש"ס כבנייתא דההיא אלא כמתני' דפליג עליה ועוד דעל כרחק מתני' דהכא לא סברה בזה כרבי יהודה דהא קתני בפ"ב [לקמן דף כ. כ.] איסור מצוה ואיסור קדושה חוללת ולא מתייבמת ואי אין קדושין תופסין בחייבי לאוין חליצה נמי לא תיבעי ואי"ת בחייבי לאוין דשאר מנלן דלא סבר מתני' כרבי יהודה דאיסור מצוה ואיסור קדושה מפרש לקמן כגון אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיע ממורת ונתינה לישראל ואר"י דע"כ מתני'

שש עריות. יש שחמורות מחלו ומיהו חומר שלהן ששואות לאחרים, ואין יכולין להנשא לאחיו מאביו, ואם מתו בעליהן שהן נכרים אצל זה כרויהן יכולין להנשא לזה [דקדושין י"א]. אמר. אינה יכול להנשא לאחיו של זה מאביו שהרי היא לו אשת האב, וכן אשת האב ואחות אביו ואחותו מאביו ואשת אחיו מאביו שהיו לו בנים ואשת אחי אביו, כגון אסורות לאחיו מאביו כשם שאסורות עליו, ואין יכולין לזיוע על זה נטולם, ואם ישאלו לאחרים ויהם נשים אחרות ומתו, מותרות לנשא לזה, שאין צרת ערוה אסורה אלא כשנפלה לייבום עם הערוה פעם אחת, שכן שפוטרה לצרת ערוה עמדה עולמית כפיסור אשת אח שיש לו בנים (שם).